

“... ”

İptali talep edilen yasa kuralının; 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın:

“Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 13. maddesinde; “Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.” hükmüne,

“Mülkiyet hakkı” başlıklı 35. maddesinde; “Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.” hükmüne,

“Hak arama hürriyeti” başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında; “Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.” hükmüne,

“Yargı yolu” başlıklı 125. maddesinin birinci fıkrasında; “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.” hükmü, son fıkrasında, “İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.” hükmüne, aykırı olduğu ve bu bağlamda Anayasaya aykırılık değerlendirilmesinin yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay içtihatlarına göre parselasyon işleminin niteliği ve idari dava süresi:

Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca, idari davalarda süre yazılı bildirim tarihinden itibaren başlamasına karşın, gerek 22 Şubat 2020 tarih ve 31047 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmeliğin 26. maddesi, gerekse bu yönetmelik tarafından kaldırılan 2/11/1985 tarihli ve 18916 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan İmar Kanununun 18. maddesi Uyarınca Yapılacak Arazi ve Arsa Düzenlenmesi ile İlgili Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 39. maddesi uyarınca parselasyon planlarının yalnızca ilan edilmek suretiyle duyurulması ve ayrıca ilgili kişilere yazılı olarak tebliğ edilmemesi nedeniyle, parselasyon planlarına karşı açılacak davalardaki süre incelemesinde parselasyonun, ilgili kişi tarafından tam anlamıyla öğrenildiği tarih önem taşımaktadır.

1972 yılı öncesinde, arsa düzenlemelerine karşı açılan davalarda, dava açma süresinin 09.07.1956 tarihli ve 6785 sayılı İmar Kanunu'nun 45. maddesinde yer alan, “...bu maddeye göre yapılan ilan tebligat addedilir...” kuralı gereğince, parselasyon planının ilan tarihine göre mi, yoksa, 1961 Anayasası'nın 114. maddesinde yer alan, “...idarenin işlemlerinden dolayı açılacak davalarda süre aşımı, yazılı bildirim tarihinden başlar...” kuralına göre yazılı bildirim tarihi esas alınmak suretiyle mi hesaplanacağı konusunda Danıştay 6. Dairesinin farklı kararlarının bulunması üzerine, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 12.02.1970 tarihli ve E.1969/2, K.1970/1 sayılı kararıyla, “...anayasanın temel hukuk kuralları dışında bir konuyu ayrıntılarıyla düzenlemesi ve bu hükmün daha önceki kanunlarda bulunup aynı konuyu düzenleyen hükümlere aykırı olması halinde, konuyu yeniden düzenleyen anayasa hükmünün uygulanması tabidir...” gerekçesiyle, yazılı bildirim tarihi dava açma süresine başlangıç olarak kabul edilmiştir. (1)

Danıştay'ın güncel yerleşik içtihatlarına göre;

“Parselasyon işleminin subjektif ve kişisel nitelikte bir idari işlem olması nedeniyle, bu işleme karşı dava açma süresinin başlaması için ilgililere yazılı bildirim yapılması gerekmekte olup, iptali istenen işlemin ilgisine ayrıca tebliğ edilmemiş olduğu hallerde, dava açma süresinin belirlenmesinde işlemin öğrenilme tarihi esas alınacaktır. Ancak bu durumda parselasyonun bütün unsurları ile öğrenilmiş olması gerektiği tartışmasızdır.” (Bkz.Danıştay 6. Dairesinin 14/10/2020 gün ve E:2016/12591,K:2020/9411 sayılı kararı.)

Dikkat edilecek olursa, Danıştay ilgili dairesince, subjektif ve kişisel nitelikte idari işlem kabul edilen parselasyon işlemine karşı açılacak davalarda, süre değerlendirmesi yapılırken, ilgisince parselasyon işleminin bütün unsurları ile tam anlamıyla öğrenilmiş olması aranmakta ve yazılı tebligatın bulunmadığı durumlarda kişinin öğrenme tarihi olarak beyan ettiği tarihin süre başlangıcında esas alındığı görülmektedir.

İptali talep edilen yasa kuralına göre parselasyon işleminde süre durumu:

Danıştay’ın süreklilik kazanan içtihatları çerçevesinde, yazılı tebligatın olmadığı durumlarda; bu zamana kadar parselasyon planının ne zaman kesinleştiğine ve üzerinden kaç yıl geçtiğine bakılmaksızın, ilgisince, bütün unsurları ile tam anlamıyla öğrenilmeyen parselasyon işlemlerine karşı kendisinin öğrenme tarihi olarak beyan ettiği tarihten itibaren başlayan 60 günlük idari dava açma süresi içerisinde dava açılması mümkün iken, iptali talep edilen yasa kuralının uygulanmaya başlamasıyla, ilgisinin menfaatini etkileyen bir parselasyon işlemini öğrenip öğrenmediğine bakılmaksızın, parselasyon işleminin kesinleşme tarihinden itibaren her halde beş yıl içinde dava açılmaması halinde dava açma hakkı düşecektir.

İptali talep edilen yasa kuralının Anayasaya aykırılık değerlendirmesi:

Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan yargı mercileri önünde hak arama hürriyeti, hakların korunmasını amaç edinen vazgeçilmez meşru yöntemlerin başında gelmektedir. Anayasa’daki temel hakların korunmasında önemli bir teminat olan yargısal hak arama yolu, hakların korunmasında en etkili ve güvenceli yoldur. (Bkz. AYM: 1/10/2020 gün ve E:2020/21, K: 2020/53 sayılı kararı.)

Anayasa’nın 125. maddesi uyarınca, idari işlemlere karşı açılacak davalar için hak düşürücü belirli süreler öngörülmesi mümkün ise de, Anayasa’nın 13. maddesi uyarınca, hak düşürücü sürenin, yasa ile öngörülmesi, ölçülü olması ve temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunmaması gerekir.

Anayasa’nın 35. maddesi kapsamında korunan ve mülkiyet hakkına ilişkin olan subjektif ve kişisel nitelikli idari işlemlere karşı açılacak davalarda, ilgili hak sahibinin bilgisine girmeyen idari işlemler için genel bir hak düşürücü süre öngörülmesi, temel hakların (mülkiyet hakkının) özüne ölçüsüz bir müdahale oluşturacaktır.

İlgili kişinin, taşınmazının durumunu etkileyen bir parselasyon işlemini tam anlamıyla öğrendiğinin tartışmasız bir şekilde ortaya konulması halinde öğrenmenin gerçekleştiği tarihten itibaren işlemeye başlayan 60 günlük idari dava süresi içerisinde dava açmaması halinde yargıya erişim hakkının kısıtlandığından söz etme olanağı bulunmamasına karşın, ilgili kişinin parselasyon işlemini hiçbir şekilde öğrenmediği durumda, öğrenme şartı gerçekleşmeden parselasyon işleminin kesinleşmesinden itibaren 5 yıllık süre geçtiğinden bahisle dava hakkının düştüğünün kabul edilmesi, yargıya erişim hakkının kısıtlanmasına yol açacaktır.

Dolayısıyla; Mahkememizce iptali talep edilen ve -kişinin haberdar olmadığı bir parselasyon işleminin kesinleşmesinden itibaren her halde beş yıl geçtikten sonra dava hakkını yok eden- yasa kuralı, temel haklar arasında yer alan mülkiyet hakkının özüne dokunacak bir müdahale teşkil ettiği gibi, hak arama hürriyetini de kısıtlamaktadır.

Sonuç olarak; 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. maddesine 7221 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile sekizinci fıkra olarak eklenen, "Kesinleşen imar planları veya parselasyon planlarına karşı kesinleşme tarihinden itibaren her halde beş yıl içinde dava açılabilir." cümlesinde yer alan "... veya parselasyon planları..." ibareleri, Anayasanın 13., 35., 36. ve 125. maddelerine aykırıdır.

SONUÇ ve İSTEM :

Yukarıda açıklanan neden ve gerekçelerle; Anayasa'nın 152. maddesi ile 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesinin 1. fıkrası gereğince;

a. 20 Şubat 2020 günlü, 31045 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 6. maddesi ile 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 8. maddesine sekizinci fıkra olarak eklenen cümlede yer alan "... veya parselasyon planları..." ibarelerinin, Anayasanın 13., 35., 36. ve 125. maddelerine aykırı olduğu kanısına ulaşılması nedeniyle ANAYASA MAHKEMESİNE BAŞVURULMASINA,

b. Dosyada bulunan belgelerin onaylı birer örneğinin Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilmesine,

c. Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar (süre değerlendirmesi yönünden) davanın geri bırakılmasına,

ç. Anayasa Mahkemesince beş ay içinde karar verilmezse yürürlükteki kanun hükümlerine göre uyuşmazlığın sonuçlandırılmasına,

d. Kararın bir örneğinin taraflara tebliğine, 18/01/2021 tarihinde oy birliğiyle karar verildi."